

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos XXXIV. — Izdan in razposlan dne 11. maja 1899.

Vsebina: (Št. 81–82.) 81. Cesarški ukaz, da se zabrani in zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen). — 82. Ukaz, s katerim se svinjska kuga uvršča med kužne živalske bolezni in se izdajejo izvršitvene določbe k cesarskemu ukazu z dne 2. maja 1899. l., da se zabrani in zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen).

81.

Cesarški ukaz z dne 2. maja 1899. l.,

da se zabrani in zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen).

Na podstavi §. 14 osnovnega zakona o državnem zastopu z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) ukazujem tako:

§. 1.

Da se kolikor moči hitro zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), pobiti je treba na svinjski kugi obolele, potem svinjske kuge sumne, naposled tiste svinje, ki so z obolelimi ali sumnimi svinjami nastanjene v istem suhotovanju ali isti staji, ali občujejo na istem pašniku in so zategadelj sumne nalezbe.

Prav tako je ravnati tudi s tistimi gonjami in tistimi prenosi (transporti) svinj po železnicah, na ladijah in na vozovih, med katerimi se je poistnila svinjska kuga.

§. 2.

Svinje, ki so poginile in katere je uradujoča kugopazna komisija (§. 18 občnega zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880. l., drž. zak. št. 35) po zakolu spoznala za obolele na tej kugi, je po končanem razparanju z vsem drobom in odpadki vred po predpisu uničiti.

Svinje, ki so se po zakolu spoznale za zdrave, je v prid državnemu zakladu kar najbolje moči porabiti.

§. 3.

Za tiste svinje, ki se po uradoma opravljenem zakolu spoznajo za kuge proste, se daje:

- a) za konsumne svinje na podstavi ustanovljene teže zaklanih živalij z držečimi se plučami in srcem, prepono, jetrami, obistmi in obistno mastjo, potem z opornjaško mastjo vred, pridržavši določila §§. 5 in 6 povračilo iz državnega zaklada, ki znaša 95 odstotkov za kilogram preračunjene poprečne tržne cene, ki je bila v prejšnjem mesecu v dotičnem deželnem glavnem mestu za zaklane svinje vseh vrst uradno zaznamovana;
- b) za plemenske svinje ista odškodnina kakor v odstavku a), a pribije se 25 odstotkov odškodnine iz državnega zaklada.

Kugopazna komisija razreduje svinje v „plemenske in konsumne svinje“ navadno po načelu, da pridejo vse pitane in rejne svinje in pa za pleme ne več sposobne živali in rezanci pod odstavek a), plemenski marjasci, breje ali doječe plemenske prasice in take mlade svinje, ki so, kakor je dokozano, določene za pleme, v odstavek b).

§. 4.

V prvih 60 dneh, ko nastopi moč tega ukaza, se daje pridržavši določila §§. 5 in 6 tudi za tiste

svinje, ki so se radi svinjske kuge uradno usmrtili ali po uradno opravljenem zakolu spoznale za obolele na svinjski kugi, po teži teh svinj in sicer v povsem iztrebljenem stanju, povračilo iz državnega zaklada v znesku 50 odstotkov v §. 3 oznamene cene, ako se je slučaj kuge v gornjem roku pravočasno naznanil.

Po preteku tega 60dnevnega roka se za svinje, ki so se spoznale za obolele, ne daje več ta odškodnina.

§. 5.

V nastopnih slučajih se daje za svinje, pobite na podstavi tega ukaza, namesto v §§. 3 in 4 tega ukaza omenjene odškodnine samo povračilo v visokosti doseženega izkupila (§. 2), odbivši vse stroške, ki so nastali po uradnem opravi oblastva:

- a) kedar se je opustilo o pravem času dati predpisano naznanilo (§. 15., odstavek 1 do 5 zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880. l., drž. zak. št. 35), da se je kuga pokazala ali da se sumi;
- b) kedar je lastnik, njegov zastopnik ali pooblaščenec kriv, da se je kuga zatrosila s tem, da je v hlev postavil svinje proti veljavnim predpisom živinozdravstvene policije;
- c) kedar nastane kuga najprej pri svinji, katera se je pred manj nego 40 dnevi (v trgovinskem prometu ali v zabeležnem postopanju) uvela iz ozemlja, kjer ta ukaz nima veljave in se ne dokaže, da se je ta svinja okužila še-le po uvozu, ali kedar se pri svinji, uvedeni v istem času, po zakolu na podstavi izida razparanja dokaže, da je morala žival že v času, ko se je uvela, biti okužena s to boleznijo.

§. 6.

Če je bila med pobitimi svinjami v zadnjih 40 dneh tudi samo ena svinja, ki se je zoper prepoved uvela iz ozemlja, kjer ta ukaz nima veljave, se tistemu, ki je kriv ali sokriv, da se je zoper prepoved uvela, za te pobite svinje sploh ne da odškodnina.

§. 7.

Politično deželno oblastvo odločuje na prvi stopinji o prisodbi ali odsodbi odškodnine pripustivši priziv na ministrstvo za notranje stvari.

§. 8.

Izkupilo, ki se doseže za pobite svinje (§. 2), izročiti je vselej pri tej priči državnemu zakladu.

Odškodnino, ki gre komu po §§. 3, 4 in 5, izplačati je iz državnega zaklada kar se da naglo in sicer najkasneje v 4 tednih, to je 28 dni, potem ko je dokončano razkuževanje.

§. 9.

Ko se odstranijo vse svinje okuženega suhotovanja ali staje, naj da uradni živinozdravnik na državne stroške takoj korenito očistiti in razkužiti hleve, staje, gnojšča, hlevne opravne predmete in priprave, klančine za nalaganje živine, eventuelno jih, ako je potrebno, uničiti. Ročna in vozna dela naj stranka pripravi brezplačno.

Ko se je razkuževanje dokončalo, je dotični hlev skozi 8 dni dobro prezračiti.

Po preteku nadaljnjih 40 dni, je uradno proglasiti, da je kuga prestala, ako se v dotičnem kraju (graščini) ne prigodi nov slučaj bolezni ali pogina vsled svinjske kuge (svinjske kužne bolezni).

§. 10.

Ako so se v kakem kraju (graščini) vse svinje podvrgle postopanju poboja, vzdržati je krajno (graščinsko) zaporo do 21. dne po tem, ko se je opravila razkužba.

§. 11.

Prestopke tega ukaza ali na njegovi podstavi izdanih ukazil, kateri ne spadajo pod kazenske določbe občega zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880. l. (drž. zak. št. 35) oziroma pod kazenske določbe zakona z dne 24. maja 1882. l. (drž. zak. št. 51.), pokori naj politično oblastvo prve stopinje, oziroma glede na provenijencije po morju pomorskozdravstveno oblastvo prve stopinje z globami ne pod 5 gl. in ne nad 100 gl., stekajočimi se v državni zaklad, ali pa z zaporom ne pod 24 ur in ne nad 20 dni.

Kedar se pak s takim ravnanjem zoper določbe tega ukaza ali ukazil, izdanih na njegovi podstavi, provzroči kaka v členu 1., §. 45., zakona z dne 24. maja 1882. l. (drž. zak. št. 51.) navedena težka posledica, tedaj je nasprotovanje kakor pregrešek kaznovati po tem mestu zakona.

§. 12.

Ta ukaz stopi z 8. dnem potem, ko se je razglasil, v moč.

Pobližnje določbe za izvršitev tega ukaza, zlasti glede v §. 2 tega ukaza v misel vzete porabe pobitih svinj v prid državnemu zakladu, se določijo ukazoma.

§. 13.

Da izvrše ta ukaz, se naroča Mojim ministrom za notranje stvari, pravosodje, trgovino, železnice in poljedelstvo.

Gödöllö, dne 2. maja 1899.

Franc Jožef s. r.

Thun s. r.	Welsersheimb s. r.
Wittek s. r.	Ruber s. r.
Bylandt s. r.	Kast s. r.
Kaizl s. r.	Jędrzejowicz s. r.
Di Pauli s. r.	

82.

Ukaz ministrstev za notranje stvari, pravosodje, trgovino, železnice in poljedelstvo z dne 6. maja 1899. l.,

s katerim se svinjska kuga uvršča med kužne živalske bolezni in se izdajejo izvršitvene določbe k cesarskemu ukazu z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81), da se zabrani in zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen).

V izvršitev cesarskega ukaza z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81), da se zabrani in zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), se določuje tako-le:

Ad §§. 1 in 2.

Ko se je po §§. 15 in 16 zakona z dne 29. februarja 1880. l. (drž. zak. št. 35) o zabrambi in zatoru nalezljivih živalskih bolezni podalo dolžno naznanilo občinskemu (graščinskemu) predstojniku, da se je prikazala ali da se sumi svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), ali ko ta izve na katerikoli način o nastopu kuge ali o boleznih prikaznih ali poginih med svinjami, ki kažejo na njen obstanek, mora brez odloga podati naznanilo političnemu okrajnemu oblastvu, naznanivši dotične razmere, o katerih je bil zvedel, takoj ukreniti, da se, kolikor moči, ločijo še zdrave svinje od že obolelih, prepovedati vsak promet s svinjami iz ali v dotično suhotovanje in tako odrediti hlevno zaporo.

Naznanila, ki prihajajo političnemu oblastvu prve stopinje o obstanku svinjske kuge (svinjske kužne bolezni) ali o prikaznih bolezni, ki uteme-

ljujejo, da se sumi ta kuga, je takoj zapisati v vpisnik in jih dalje obravnavati.

Naznanila, katera podajajo dotični posestniki svinj isti dan, katerega dne dohajajo eventualno tudi naznanila od druge strani o dotičnem stanju svinj, je smatrati, da so se podala istočasno.

Ako je politično oblastvo prve stopinje izvedelo o kakem slučaju svinjske kuge (svinjske kužne bolezni) ali o sumu te kuge, naj se uradni živinozdravnik brez odlašanja odpošlje na lice mesta za stran ovedovanja.

Uradni živinozdravnik naj vkupaj z občinskim (graščinskim) predstojnikom opravi direktne ovedbe in naj, ko se iz povedi dotičnih strank, katere je protokolarno določiti, pokaže sum, da je kje res svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), še, predno gre v hleve (staje ali pašnike), ki so označeni za sumne, natančno preišče svinjsko živino posameznih kmetij v dotičnem kraju (graščini) in v velikih zaprtih občinah po legi kmetovalskih razmer najbolj v nevarnost dejanega njih dela, pregleduje posamezne svinjske hleve (staje ali pašnike) glede na kuge nesumno stanje in popiše v posebnem spisku o staležu živine.

Ko so se zagotovile te razmere, naj se najnatančneje preiščejo svinje v suhotovanjih (stajah, pašnikih), ki so označena za kuge sumna, varno ravna, tako da se gre nazadnje v oddelke ali hleve, ki so označeni za kuge sumne ali okužene.

Ako se, eventualno s pobitjem kuge sumne svinje po §. 19 občnega zakona o živinskih kugah, poistini, da se tam nahaja kuga, naj kugopazna komisija svinje, katere je po cesarskem ukazu z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81) odstraniti, ako se na dan, ko se je kuga poistnila, ne morejo vse pobiti, označiti z neizbrisnim znamenjem in je postavljeno znamenje v komisijskem zapisniku natančno označiti.

V komisijskem zapisniku je obširno razložiti in natančno ugotoviti tudi vse tiste reči, ki so lahko merodajne za presojo pravice do odškodnine.

Svinje, ki so se spoznale za obolele na kugi ali so že poginile, je prepeljati na oblastveno odobren ali po kugopazni komisiji posebno oveden prostor za mrhovino, ko so se razparale in so se izidi razparanja natančno popisali o vsaki posamezni svinji, ki je poginila ali so jo tam pobili, in pa ko se je določila njena teža v zmislu §. 3 cesarskega ukaza, jih je po predpisu uničiti.

Kugopazna komisija sme prostor za mrhovino zapustiti še le tedaj, ko so se vsa trupla zagrebala.

Izjema je le tedaj dopuščena, ako nadaljnje zagrehanje lahko nadzoruje orožništvo ali kak zapri-sežen občinski organ.

V občinah, v katerih je v obratu oblastveno odobren „kafilldesinfektor“ ali kak termokemični aparat, se morajo taka trupla predelati v teh aparatih, in naj se torej tudi uradni posli, ki naj bi se po prejšnjem izvršili na prostoru za mrhovino, opravijo v tej obratni napravi.

Svinje okuženega suhotovanja (staje, pašnika), ki so se pri preiskavi uradnega živinozdravnika spoznale za zdrave, naj kugopazna komisija pokolje in jih naj v ta namen v tistih občinah, v katerih je javna klavnica, prepelja v njo.

Kugopazna komisija naj skrbi, da se pobite svinje kar najbolje porabijo.

Ako je poraba samo posameznih svinj, ki so se tudi po zakolu za povsem zdrave in h konsumu pripustne spoznale, možna v okuženi občini (graščini) sami, tedaj naj se izvrši po javni dražbi, eventualno tudi po svobodni prodaji.

Ako pa je v okuženi občini (graščini) poraba zaklanih svinj zvezana s težkočami, se smejo, ko so se popolnoma ohladile, po železnici prevažati v pripravne konsumne kraje in prevzemna mesta, ako se more bližnja postaja doseči v malo urah, in ako prevoz ne provzroča velikih stroškov.

V tem slučaju naj uradujoča kugopazna komisija izda predpisano potrdilnico (obrazec A) in jo doda pošiljati mesa.

Izkupilo za uporabne živali in uporabne dele zaklanih živali naj kugopazna komisija po dotičnem političnem oblastvu prve stopinje takoj odpošlje pristojnemu c. kr. davčnemu uradu tako, kakor je predpisano, ter naj priloži po tem političnem oblastvu vidiran protipis.

Ako so se take zaklane svinje ali njih uporabni deli zaradi boljše uporabe odposlale v drug politični okraj, naj organ, kateremu je tam naročena uporaba, doseženo izkupilo takoj odpošlje političnemu okrajnemu oblastvu, katero imenuje kugopazna komisija.

Ad §§. 3, 4 in 5.

Poprečno ceno za kilogram mesa od mrtvih (iztrebljenih) svinj, katero je ovedeti v deželnem glavnem mestu v posameznih mesecih v zmislu cesarskega ukaza z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81) določi v prvih petih dneh vsakega meseca politično deželno oblastvo po poprečnih tržnih cenah v prejšnjem mesecu in jo razglasi v svojem uradnem listu.

Ad §. 7.

Odškodninske zneske, katere spozna politično deželno oblastvo za izpričane, je vpravičencem proti tem, da pokažejo dekret dotičnega poročila in proti pobotnici, kolkovani kakor gre po lestvici, v izplačilo nakazati pri onem davčnem uradu, v čigar okraju stoji okuženi hlev (staja, pašnik).

Ad §. 8.

Zapisnik o ovedovanju kuge, podpisan od udeležencev, v katerem je pojasniti zlasti tudi izide tehtanja svinj, potem zapisnike o vspehu morebitne dražbe ali svobodne prodaje mesa in uporabnih delov pobitih svinj, je brez odloga predložiti političnemu deželnemu oblastvu, da to odločuje o odškodnini, ki gre dotičnemu posestniku svinj.

Ad §. 9.

Ko se popolnoma izprazni okužen hlev ali okužena staja, naj uradni živinozdravnik zaukaže na državne stroške predpisano razkuževanje, vendar naj se pri tem posluži potrebnih ročnih in voznih del strank brez odplate.

Pred vsem je treba odpraviti, kar je stelje, ostankov krme in gnoja, in potem je treba okuženi hlev, ako je obokan ali štukovan, kaditi sè žveplanim parom (žveplasto kislino) 12 ur, med tem ko so dobro zaprte duri in okna ali druge odprtine; še-le ko je potekel ta čas in ko se je hlev primerno prezračil, opraviti je nastopna nadaljnja dela:

1. odstraniti je tla — ako niso narejena iz neprepuščajočje tvarine (cementa, asfalta) — s plastjo zemlje ali gramoza vred, ležečo pod njimi in premočeno z gnojnico;

2. odstraniti je površno plast sicer še dobro ohranjenega, trdnega zidovja s tem, da se ostrga, in ako treba, da se odbije poškodovan omet;

3. odstraniti je vse poškodovano lesovje in pa poškodovane nič vredne lesene opravne predmete in priprave, lesena korita in deske s tal, ako se ne morejo čisto osnažiti z močnim vročim kalijevim ali natronovim lugom in postrugati ali razkužiti, kadar se popolnoma posuše;

4. razbeliti je vse železne, ne položene sestavine in opravne predmete, ki se dajo lahko odstraniti, in sploh je vse sestavine in opravne predmete iz kovine, ki se dajo odpraviti, segreti vsaj na 120 stopinj Celsijevih skozi 30 minut na ploči od peči, v peči za kruh, v kovačnici ali v razkuževalnem aparatu, ki je eventualno na razpolaganje;

5. položiti je tista oblačila, katera je osebe za strežbo in nadzorovanje nosilo v svoji službi v okuženem hlevu, v močen kalijev ali natronov lug vsaj na dvanajst ur.

Kajenje se mora pričeti in vršiti pod nadzorom uradnega živinozdravnika, med kajenjem je ljudem prepovedano vstopiti.

Gnoj in gnojnica se razkužujeta s tem, da se polijeta s takó močnim apnenim mlekom, kakor se rabi za beljenje zidov.

Tla tistih hlevov, ki so narejena iz dobro ohranjene ne prepuščajoče tvarine (kamena, opeke, cementa ali betona, asfalta itd.), razkužujejo se s tem, da se pobelijo in pometejo z apnenim mlekom, katero naj deluje na nje vsaj dva dni.

Vse lesene sestavine, vsi leseni opravní predmeti in vse lesene priprave okuženega hleva, ki so poškodovane in brez cene in se zatorej naj uničijo, morajo se še dne, ko se hlev prekaja, pod nadzorom uradnega živinozdravnika napraviti nerabne (morajo se razseči) in, ako le mogoče, precej sežgati.

Ko so opravljena ta dela, treba je vse lesene in osnažene sestavine hleva, opravne predmete in priprave itd. z apnom pobeliti.

V prihodnjih osmih dneh morajo pa ostati okna in vrata odprta.

Ta ukaz stopi istočasno s cesarskim ukazom z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81) v veljavo.

S tem časom izgubi ministrski ukaz z dne 9. junija 1895. l. (drž. zak. št. 79) svojo moč z merilom, da ostane v uvodu tega ukaza ukazana uvrstitev svinjske kuge (svinjske kužne bolezni) med živalske bolezni, navedene v prvem odstavku §. 1 občnega zakona o živinskih kugah z dne 29. februarja 1880. l. (drž. zak. št. 35), nadalje tudi v uvodu tega ukaza ukazana veljavnost ravnótam oznamenjenih zakonov in ukazil za to epizootijo tudi nadalje v veljavi, v kolikor se poslednji predpisi ne izpremenijo s cesarskim ukazom z dne 2. maja 1899. l. (drž. zak. št. 81).

Na mesto podučila, razglašena z oznamenjenim ministrskim ukazom, stopi v nastopnem natisnjeno podučilo v prikaznih bolezni svinjske kuge (svinjske kužne bolezni).

Thun s. r.

Ruber s. r.

Wittek s. r.

Kast s. r.

Di Pauli s. r.

Obrazec A.

Občina

Dežela

Politični okraj

Potrdilnica

za meso od svinj, zaklanih, da se zatara svinjska kuga (svinjska kužna bolezen), katero je bilo po ogledu zdravstvene policije za konsum porabno spoznano in po kugopazni komisiji določeno, da se razpošlje.

Število nerazdeljenih svinj z obistmi in nedotaknjeno obistno mastjo vred kosov s težo kilogramov.

Razpošilja se na železniški (plovstveni) postaji na namembno postajo

Opomnja:

. dne 189 . . .

Kugopazna komisija:

C. kr. okrajni živinozdravnik.

Občinski predstojnik.

Podučilo

o prikaznih boleznih svinjske kuge (svinjske kužne bolezni).

Svinjska kuga (svinjska kužna bolezen) je nalezljiva živalska bolezen, ki je do najnovejšega časa bila v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, popolnoma neznana; zatorej posestniki živine niso dosti gledali na njo in deloma se je celo zamenjevala s prasjim peracecem (vrbanecem, perečim ognjem, všenom).

Njena nalezljivost pak je mnogo večja, kakor nalezljivost peracea in praviloma napade večino, včasih celo vse svinje v suhotovanjih, v katerih se vgnezdijo; tudi cepanje obolelih svinj je mnogo večje kakor pri peracecu; za to kugo pogine večina svinj.

Razširjanje njeno se zlasti pospešuje po trgovini s svinjami, pa tudi po drugih sredstvih, sosebno po strežajih, skapljalcih (takozvanih kavčmarjih ali svinjerezih), po predmetih in zlasti po gnoju iz okuženih hlevov itd.

Ako se za svinjsko kugo obolele svinje pobijajo za silo, nastanejo v dotičnih suhotovanjih nevarna gnezda kuge večkrat za dolgo časa, tudi je dokazano, da se kuga dalje širi po mesu in odpadkih takih zaklanih svinj.

Meso teh bolnih živali je človeškemu zdravju škodljivo in je večkrat tako kakor kuhano meso.

Prav pogostoma zatročajo to kugo svinje, ki obole le v manjši méri ali se morejo boleznijo bolj upirati, kar velja o domačih, z angleškimi pasmi ne križanih pasmi, kateri torej kažejo le začasno bolehnost.

Najmenj se boleznijo morejo upirati mlajši prasci (prašički, tekači).

Kužnina se raztroša po izdihavanem zraku, po izmečkih, ki se jih iznebavajo obolele živali pri kašljanju, po skupni piči, oziroma ostankih piče, po napajališču, po izmetnem blatu in po seči, po gnoju iz okuženih hlevov, po ostankih stelje, po hlevskem orodju itd.

Bolezen sama sestoji iz pljučne vnetice in črevne vnetice, a večkrat se tudi na široko uniči kožica črevne žleze; v mnogih slučajih vrhu tega

še hudó obole ledvice in scalni organi. Neredkoma se enake razrušbe kakor na kožici črevne žleze nahajajo tudi na žlezni kožici v gobcu, v žrelu, goltancu in v dušniku.

Pojavi boleznijo so različni po tem, ali so obolela najhujše pljuča ali pa čreva, oziroma vse dihalne poti ali pa prebavila.

Bolezen se pričinja s tem, da svinja nima pravega teka in je vedno žejna; živali so tedaj zelo mlahave in slabotne, zlasti v zadnjem delu; hoja jim je trudna, opotekajoča, omahujoča v zadnjem delu; noge so jim tako rekoč drvene, koraki majhni. Svinje mnogo leže, zarivajo se v steljo in vstajajo nerade in težavno; krulijo poredkoma in precej hripavo, kašljajo slabotno, da jih je včasih komaj slišati, sploh dihalno naglo, čudno premikajoč otrebušje. Mnogokrat se v početku boleznijo in nadaljnjem njenem teku opazuje bljuvanje ali krvavo barvana driska, včasih tudi izmeček krvavo barvanega ali zelo s krvavo žlezo prevlečenega blata, v malih kroglicah.

Bolne živali imajo hudo mrzlico, tresenje se po vsem životu; koža jim je včasih gorka, včasih hladna ter je večkrat, zlasti okoli ušes, na rilcu, pod vratom, na trebuhu in na notranjih straneh krač zelo rudeča do modra; največkrat se prikaže oprišč, združen s krastami.

S prva se oči solzé, a kmalu jih prelepi neka vlačna gnojna tvarina ter jim da biti odprtih le na pol.

Živali naglo medlé ter poginejo večkrat čez malo dni; včasih pak traja bolezen tudi več tednov, v redkih slučajih tudi več mesecev.

Pojavi boleznijo nastopijo pri novič nakupljenih svinjah praviloma kmalu potem, ko se spravijo v hlev, ter so tako čudni, da ne morejo ostati skriti, ako strežaji le količkaj pazijo. Že ko zapazijo posestniki svinj prikazni, ki nastopajo pri začetku boleznijo, so dolžni nemudoma podati naznanilo občinskemu predstojniku.

